

คู่มือแนวทางการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี” อย่างยั่งยืน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา	4
2. เป้าหมายของโครงการ	6
3. วัตถุประสงค์ของโครงการ	6
4. ประโยชน์ที่ได้รับ	7
5. กรอบแนวคิด	7
6. ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	9
7. การเลือกพื้นที่ตัวอย่าง	11
8. การเก็บรวบรวมข้อมูล	12

คำนำ

คู่มือแนวทางการดำเนินงานของโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี” อย่างยั่งยืนนี้ จัดทำเพื่อให้ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละจังหวัด รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาคสนามเข้าใจในบริบทสาระที่สำคัญของโครงการ ตั้งแต่ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์โครงการ กรอบแนวคิด ขั้นตอนการดำเนินโครงการ การเลือกพื้นที่ตัวอย่าง ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาประมวลผลการดำเนินการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัวในพื้นที่ตัวอย่างให้มีความมั่นคงและยั่งยืนทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างครบถ้วน ถูกต้องมากที่สุด

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานทุกท่าน

คณะผู้จัดทำ
กุมภาพันธ์ 2566

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว โดยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดทุกช่วงวัย และสร้างโอกาสความเสมอภาค ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นหนึ่งในกลไกหลักหรือยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตอาสา ด้วยการรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ร่วมกันดูแลแก้ไขปัญหาสังคม อันเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงแข็งแรงของสังคมไทย และกระทรวงสาธารณสุขก็ได้ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ความ เป็นเลิศ 4 ด้าน คือ เป็นเลิศด้านสุขภาพดี (P&P excellence) เป็นเลิศด้านบริการดี (Service excellence) เป็นเลิศด้านคนดี (People excellence) และ เป็นเลิศด้านบริหารดี (Governance excellence) เพื่อมุ่งสู่ เป้าหมาย ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (UN) คือการพัฒนา ที่ครอบคลุมถึงคนทุกกลุ่มวัย โดยยึดถือหลักสำคัญว่า “No one left behind” หรือ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่กลับมีพลัง และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของประเทศมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม มีบทบาท สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม ทำหน้าที่ในการหล่อหลอมสมาชิกของครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรัก ความอบอุ่น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเติบโตเป็นคนที่มีความดี เป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนา ประเทศ ปัจจุบัน สถานะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของครอบครัวไทย ครอบครัวต้องเพิ่ม บทบาทด้านเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ ของสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีความเปราะบางมากขึ้น เกิดปัญหาภายในครอบครัวมากขึ้น จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันครอบครัวจะต้องหาทางเสริมสร้าง ความเข้มแข็งเพื่อให้สามารถรักษา สัมพันธภาพที่ดี ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวและร่วมมือกันฟันฝ่าอุปสรรคกับภาวะทางเศรษฐกิจที่ แปรปรวนควบคู่ไปด้วยกันให้ได้ ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัวศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัวไว้ เช่นเดียวกับที่ สายจุรีจุติกุล (2536) ได้กล่าวถึงครอบครัวที่มีความสุข ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นครอบครัวที่เข้มแข็งว่าครอบครัวควรประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ได้แก่ สุขภาพของสมาชิก แข็งแรงมีเวลาให้กัน มีการสื่อสารกันรู้เรื่อง มีการจัดการเรื่องเงินเหมาะสม มีการแบ่งความรับผิดชอบ มีความรัก เอื้ออาทร ต่อกัน ร่วมมือกันทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข ศิริรัตน์ แอดสกุล (2542) ได้อธิบายถึงลักษณะความเข้มแข็ง ของครอบครัวสรุปได้ดังนี้ ได้แก่ การเห็น ความสำคัญของคนและกัน การร่วมทุกข์ร่วมสุข มีการปรับความเข้าใจกัน พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูก พ่อ แม่พร้อมที่จะรับฟังลูก พ่อแม่ควรสื่อสารภาษาเดียวกันกับลูก พ่อแม่มีเวลาให้ลูกเสมอ

มีการรู้จักขอโทษและให้อภัยต่อกัน การรักษาน้ำใจต่อกัน มีสุขภาพจิตที่ดี วิจัย เทียนถาวร และ ทศนาภรณ์ ขำปัญญา (2543) ได้กล่าวถึงครอบครัวที่เข้มแข็งว่ามีลักษณะ 12 ประการ ได้แก่ มีการสื่อสารสัมพันธ์ที่จริงใจและเปิดเผย มีความเชื่อใจและเคารพซึ่งกันและกัน มีความทะนุถนอม ห่วงใย เกื้อกูลต่อกัน มีความสนุกสนานรื่นเริงร่วมกัน มีความปลอดภัยจากความโหดร้ายทารุณต่างๆ มีความ ยืดหยุ่นประนีประนอม มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความรับผิดชอบและตัดสินใจร่วมกัน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมชุมชน มีความเกื้อกูลระหว่างสมาชิกทุกวัย มีความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหาในภาวะคับขัน และขัดแย้ง มีความเกื้อกูลแก่ครอบครัวอื่นและเพื่อน มีการฉลองและแสดงความยินดีในโอกาสต่างๆร่วมกัน ดุษฎีโยธเลา และคนอื่นๆ (2545) ได้กล่าวสรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับด้านครอบครัวว่า ความเข้มแข็งของ ครอบครัวควรมีลักษณะเช่น การแสดงความรักและยอมรับระหว่างกัน ความใกล้ชิดผูกพัน การสื่อสารทางบวก การกำหนดคุณค่ามาตรฐานพฤติกรรมและค่านิยมระหว่างสมาชิก ความสามารถในการเผชิญ และจัดการความเครียดและความขัดแย้งอย่างเหมาะสม ไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายอย่าง ทั้งค่าเงินบาทแข็ง ทั้งอุทกภัย ภัยแล้ง รวมถึงโควิด-19 ที่ระบาดจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและภาคการท่องเที่ยวของไทย นอกจากนี้ความวุ่นวายทางการเมืองของไทยทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ธนาคารโลก (World Bank) วิเคราะห์ความยากจนและแนวโน้มความเหลื่อมล้ำของไทยจากสถิติอย่างเป็นทางการของภาครัฐ พบว่า ตลอดหลายปีที่ผ่านมา ความก้าวหน้าในการลดความยากจนของไทยถดถอยลง จำนวนประชากรยากจนเพิ่มขึ้น ช่วงปี 2558-2561 อัตราความยากจนของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 7.2% เป็น 9.8% จำนวนประชากรที่อยู่ในภาวะยากจนเพิ่มขึ้นจาก 4,850,000 ราย เป็นมากกว่า 6,700,000 ราย ความยากจนนี้เพิ่มขึ้นในปี 2561 ผู้จัดการธนาคารโลกประจำประเทศไทยกล่าวว่า “แนวโน้มความยากจนในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า แม้ไทยจะมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ระดับหนึ่ง แต่ครัวเรือนก็มีความเปราะบางต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และภาวะเศรษฐกิจอ่อนแอ” “การที่ไทยจะก้าวสู่สถานะประเทศรายได้สูงอย่างที่ตั้งเป้าไว้ ครัวเรือนของไทยต้องได้รับการปกป้องจากการที่รายได้ครัวเรือนถูกปรับลดอย่างรุนแรง เช่น จากความเจ็บป่วย ตกงาน และภัยธรรมชาติที่ตึกกว่านี้ รวมทั้ง ต้องสนับสนุนให้มีการสร้างงานที่มีผลิตภาพ และงานที่มีค่าสูงกว่านี้” ความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นที่สำคัญ รวมถึงความเข้าใจเรื่องความเปราะบางเรื่องต่างๆ เพื่อที่ไทยจะได้ก้าวสู่การสร้างสังคมที่กระจายความมั่งคั่งได้ทั่วถึงทุกคน ต้องมีการระบุประชากรที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ต้องดำเนินอย่างรวดเร็วเพื่อสร้างงานที่ดีกว่าให้กับครัวเรือนในภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในระยะยาว การลงทุนในคนรุ่นใหม่อย่างเท่าเทียมกันถือเป็นประเด็นสำคัญ คนรุ่นต่อไปจะมีจำนวนน้อยลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง เด็กทุกคนต้องได้รับความใส่ใจอย่างเท่าเทียม ได้รับโอกาสทางสุขภาพและการศึกษาอย่างเสมอภาค เพื่อให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของพวกเขาไปถึงจุดสูงสุดได้ ประเด็นเหล่านี้

จะช่วยให้ครัวเรือนหลุดพ้นกับดักความยากจนจากคนรุ่นก่อนช่วยส่งเสริมคนสูงวัยและกระตุ้นโอกาสการเติบโตของไทย

คณะผู้รับผิดชอบโครงการฯ ได้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพสุขภาวะที่ดีทุกกลุ่มวัย ภายใต้บริบทของพื้นที่จังหวัดเป้าหมายเพื่อให้เกิดการบูรณาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพสุขภาวะที่ดีแบบพหุภาคี ในระดับนโยบาย ส่วนกลางและพื้นที่เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ความรู้ของบุคลากรภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย ในการวิเคราะห์ปัญหา และจัดทำแผนหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่งผลยังรากฐานความเข้มแข็งไปสู่ระดับหน่วยครอบครัวจึงได้มีการประเมินผลโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี” ทั้งก่อนและหลังการดำเนินงานเพื่อให้เห็นความสำเร็จของการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาคนภายใต้โครงการ ซึ่งการดำเนินโครงการในครั้งนี้ เป็นการดำเนินงานขับเคลื่อน ต่อยอดจากการดำเนินงานภายใต้โครงการในปี 2564 - 2565 ที่ผ่านมา ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นอย่างดี คณะผู้รับผิดชอบและดำเนินโครงการจึงเห็นควรให้มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อน เดินหน้าการพัฒนา “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี” ในจังหวัดต้นแบบต่อยอดต่อไปเพื่อความยั่งยืนของประเทศไทย ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

2. เป้าหมายของโครงการ

คุณภาพชีวิตของครอบครัวเป้าหมายดีขึ้น ทั้งมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และมิติสังคม

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

ประเมินผลโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี” ก่อนและหลังการดำเนินงานเพื่อให้เห็นความสำเร็จของการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาครอบครัวเป้าหมายภายใต้โครงการ

3.1 ประเมินสถานการณ์และปัญหาของครอบครัวในพื้นที่เป้าหมายก่อนและหลังการดำเนินโครงการ

3.2 ประเมินระดับของปัญหาสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพ การเจ็บป่วยโรคเรื้อรังหรือพิการ และประเมินความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) ของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ก่อนและหลังการดำเนินโครงการ

3.3 ประเมินสถานะเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมายก่อนและหลังการดำเนินโครงการ

3.4 ประเมินมิติทางสังคมของกลุ่มเป้าหมายก่อนและหลังการดำเนินโครงการ ทั้งในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว และการเกื้อกูลจากชุมชน

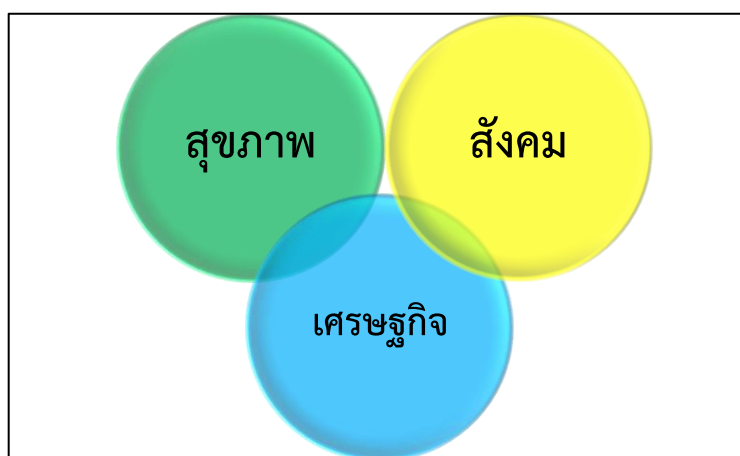
4. ประโยชน์ที่ได้รับ

- 4.1 เพื่อให้ทราบสถานการณ์และปัญหาของครอบครัวในพื้นที่เป้าหมาย
- 4.2 เพื่อให้ทราบสิ่งที่เป้าหมายคาดหวังให้ครอบครัวอบอุ่น มีความรัก ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น
- 4.3 เพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และปัญหาของครอบครัวในพื้นที่เป้าหมาย รวมทั้งมิติทางสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
- 4.4 เพื่อให้ทราบแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้กลับไปสู่ปัญหาเดิม ๆ ทั้งด้านความเป็นอยู่ สุขภาพ และสัมพันธภาพในครอบครัว

5. กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี” อาศัยหลักการของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังภาพที่ 1 ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบันประเทศไทยมีกรอบการพัฒนาของตนเองที่กำลังใช้อยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยหลักภูมิปัญญาและความซื่อสัตย์สุจริตตลอดจนหลักการเดินทางสายกลาง ความสมดุลสมผลและความรอบคอบตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จุดเน้นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือความยั่งยืนและได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มุ่งเน้นที่ SDG 1 ขจัดความยากจน, SDG 3 การมีสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี และ SDG 17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังภาพที่ 2 โดยได้รับความร่วมมือจาก กลไกระดับกระทรวง และกลไกระดับพื้นที่ ทั้งนี้กลไกระดับกระทรวง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข, กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย ส่วนกลไกระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด, สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

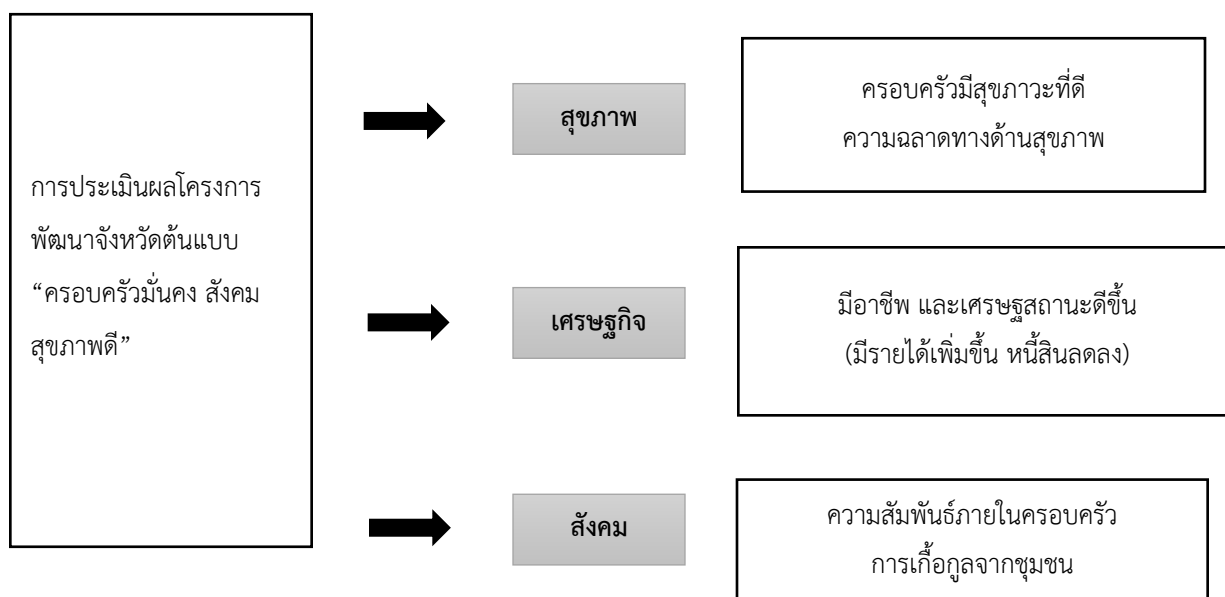
ภาพที่ 1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาพที่ 2 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ใช้ในการประเมินผล

ครอบครัวมีรายได้พึ่งพาตนเองได้ สุขภาพดี อยู่ดีมีสุข สังคมเกื้อกูล สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี”

6. ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

1. ขั้นตอนการคัดเลือกครอบครัว

1.1 ประชุมร่วมกันระหว่าง สสจ. และ พมจ. เพื่อพิจารณาคัดเลือกองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการในเขตเมืองและเขตชนบท เขตละ 1 แห่ง

1.2 ประชุมร่วมกันระหว่าง สสจ., พมจ. และ อปท. เพื่อกำหนดเกณฑ์คัดเลือกครอบครัว และร่วมกันเลือกครอบครัวกลุ่มเป้าหมายจำนวนไม่น้อยกว่า 20 ครอบครัว

2. ขั้นตอนการเยี่ยมสำรวจและจัดทำแผนพัฒนารายครอบครัว

2.1 สสจ., พมจ. และ อปท. ร่วมกับ ทีมหมอครอบครัว, อสม. และ อพม. ทำแผนเยี่ยมสำรวจครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย ตามแบบสำรวจ/แบบประเมินของหน่วยงานแบบบูรณาการ

2.2 ออกประเมินผลครอบครัวกลุ่มเป้าหมายก่อนดำเนินโครงการ

2.3 ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา ศักยภาพ และความตั้งใจที่จะพัฒนา รายครอบครัว เพื่อหาส่วนขาด และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครอบครัวทั้งมิติ สุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

3. ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนวิธีคิด จุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต(mild-set)

3.1 การพูดคุยหรือจัดประชุมสมาชิกครอบครัว โดยผู้ที่มีความเข้าใจถึงสภาพปัญหาและความ เป็นอยู่ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ความคิดสู่ชีวิตให้กับสมาชิกในครอบครัว และมี health literacy ที่ดีขึ้น

3.2 การเปิดโอกาสให้สมาชิกครอบครัวเปิดใจคุยกัน เพื่อสร้างความผูกพัน และเป้าหมายในการ พัฒนาร่วมกัน

4. ขั้นตอนสนับสนุน และหนุนเสริมกิจกรรมตามแผนพัฒนารายครอบครัว

4.1 จัดทำสิทธิ สวัสดิการ ตามบริบทของครอบครัวและหน่วยงาน เพื่อปรับสภาพแวดล้อม การมีอาชีพ ที่มั่นคง การเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข ตลอดจนการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัว เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ครอบคลุมมิติ อย่างยั่งยืนด้วยคนในครอบครัวเอง (Productive welfare and sustainable family care)

4.2 การสนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลจาก อบท., ชุมชน และคนในชุมชน เพื่อให้กำลังใจ และสร้างแรง บันดาลใจว่าสังคมไทยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง

5. ขั้นตอนติดตามประเมินผล เพื่อเกิดความยั่งยืน

5.1 สสำรวจข้อมูล เชิงกิจกรรม และแบบประเมินก่อนและหลังดำเนินโครงการ เพื่อวิเคราะห์ระดับ ความสำเร็จในการพัฒนา

5.2 ประเมินสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไปเพื่อพัฒนาข้อเสนอให้กับคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง เช่น พขอ., พชต. หรือ คณะกรรมการแก้ไขความยากจนของจังหวัด

6. ถอดบทเรียนและกิจกรรมที่นำสู่ความสำเร็จและความยั่งยืน

6.1 จัดประชุมประเมินผลโครงการ ร่วมกับครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการทำงาน ร่วมกันต่อไป

6.2 จัดทำคลิป VDO เพื่อนำเสนอผลงาน ความตั้งใจ ความเสียสละ ตลอดจนการเกื้อกูลของคนในชุมชน เพื่อเป็นรางวัลความภาคภูมิใจของทุกคนที่ร่วมกันทำงานและครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการ ให้เห็นถึงความ เปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมในทุกมิติ

6.3 ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายกับกองบริหารการสาธารณสุข (กบรส.) ในช่วงเดือนกันยายนปี 2566

7. การเลือกพื้นที่ตัวอย่าง

พื้นที่คัดเลือกแบบเจาะจงใน 76 จังหวัดที่มีการจัดทำโครงการต้นแบบครอบครัวมั่นคง สังคมสุขภาพดี โดยมีรายละเอียดการคัดเลือกดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 คัดเลือกอำเภอ โดยคัดเลือก 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอชนบท

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกตำบล ในแต่ละอำเภอ จำนวน 1 ตำบล

ขั้นตอนที่ 3 คัดเลือกครอบครัวกลุ่มเปราะบาง ตามเกณฑ์ที่สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์คัดเลือกไว้ ตำบลละ 10 ครอบครัว โดยที่ครัวเรือน ประกอบด้วย บุคคลที่อาศัยอยู่ในเคหะสถานเดียวกัน ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป อาจเป็นญาติหรือไม่เป็นญาติกันก็ได้ที่ช่วยกันจ่ายค่าที่พัก อาหาร หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำรายชื่อครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย พร้อมที่อยู่ และแผนที่เพื่อเตรียมการสำรวจข้อมูล

ตารางที่ 1 ตัวอย่างประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ประชากร (ครัวเรือน)	ตัวอย่าง (ครัวเรือน)
	อำเภอเมือง			10
	อำเภอชนบท			10
	อำเภอเมือง			10
	อำเภอชนบท			10
	อำเภอเมือง			10
	อำเภอชนบท			10
	อำเภอเมือง			10
	อำเภอชนบท			10
รวมทั้งสิ้น				

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

8.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) จัดตั้งทีมเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ พร้อมแต่งตั้งหัวหน้าทีมของแต่ละจังหวัด เป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากทุกอำเภอของกลุ่มเป้าหมาย และประสานงานกับส่วนกลาง และแต่งตั้งรองหัวหน้าทีม ซึ่งจะเป็นหัวหน้าทีมประจำแต่ละอำเภอ เป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งการควบคุมคุณภาพการเก็บข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของแบบสำรวจ

(2) เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลจะต้องเป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับครัวเรือนในหมู่บ้าน

(3) เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล จะต้องมีการประชุมทีมเพื่อวางแผนและเตรียมการสำหรับการเก็บข้อมูล

(4) ในการเริ่มต้นเก็บข้อมูล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลภาคสนาม จะต้องแนะนำตัวเอง อธิบายที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ผู้ให้ข้อมูลจะได้รับจากการให้ข้อมูลครั้งนี้

(5) ในการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่จะต้องสัมภาษณ์อย่างตรงไปตรงมา ไม่ชักจูงคำตอบให้แก่ผู้ให้ข้อมูล

(6) เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล จะต้องตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลก่อนยุติการให้สัมภาษณ์

(7) หลังจากที่ได้เจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูลเสร็จ จึงทำการบันทึกข้อมูล

(8) ประสานงานกับส่วนกลางเพื่อนำส่งข้อมูล

8.2 เอกสารที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) คู่มือเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี” อย่างยั่งยืน

(2) แนวทางการสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ใบ

(3) แบบสำรวจเพื่อประเมินโครงการฯ จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย

- แบบประเมินผลก่อนหรือหลังการดำเนินโครงการฯ รายครอบครัว

- แบบประเมินผลก่อนหรือหลังการดำเนินโครงการฯ รายบุคคล

- แบบประเมินความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy) สำหรับเด็กที่มีอายุ 7 – 14 ปี

(4) แบบบันทึกการสังเกต “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี”

8.3 โครงสร้างแบบสำรวจ

8.3.1 การประเมินผลก่อนการดำเนินโครงการ

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบประเมินผลก่อนการดำเนินโครงการฯ รายครอบครัว

แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบประเมินผลก่อนการดำเนินโครงการฯ รายบุคคล

แบบสอบถามชุดที่ 3 แบบประเมินความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy)

แบบบันทึกการสังเกต “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี”

8.3.2 การประเมินผลหลังการดำเนินโครงการ

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบประเมินผลหลังการดำเนินโครงการฯ รายครอบครัว

แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบประเมินผลหลังการดำเนินโครงการฯ รายบุคคล

แบบสอบถามชุดที่ 3 แบบประเมินความรู้ทางสุขภาพ (Health literacy)

แบบบันทึกการสังเกต “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี”

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบประเมินผลก่อนหรือหลังการดำเนินโครงการฯ รายครอบครัว ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกในครอบครัว และความคิดเห็นเกี่ยวกับครอบครัวอบอุ่น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รหัสครัวเรือน 1

ชุดที่ 1 แบบประเมินผลก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาจังหวัดต้นแบบ

“ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี” รายครอบครัว

คำอธิบาย จงเติมข้อมูลในช่องให้ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ผู้ตอบแบบสำรวจ ตัวแทนสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มาของแบบสำรวจ ประยุกต์ชื่อคำถามจาก TPMAP : ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform)

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสจังหวัด รหัสอำเภอ ลำดับครัวเรือน

รหัสครัวเรือน

ประกอบด้วย รหัสลำดับที่ 1 และ 2 คือ รหัสจังหวัด

รหัสลำดับที่ 3-4 คือ รหัสอำเภอ

รหัสลำดับที่ 5-6 คือ ลำดับครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่าง การลงข้อมูล รหัส 150101 หมายถึง ตัวเลข 15 คือ รหัสจังหวัด อ่างทอง ตัวเลข 01 คือ รหัสอำเภอ เมือง และตัวเลข 01 คือครัวเรือนลำดับที่ 1 ที่เก็บข้อมูล

ตารางที่ 1 รหัสจังหวัดในประเทศไทย

รหัสจังหวัด	จังหวัด
11	สมุทรปราการ
12	นนทบุรี

รหัสจังหวัด	จังหวัด
13	ปทุมธานี
14	พระนครศรีอยุธยา
15	อ่างทอง
16	ลพบุรี
17	สิงห์บุรี
18	ชัยนาท
19	สระบุรี
20	ชลบุรี
21	ระยอง
22	จันทบุรี
23	ตราด
24	ฉะเชิงเทรา
25	ปราจีนบุรี
26	นครนายก
27	สระแก้ว
30	นครราชสีมา
31	บุรีรัมย์
32	สุรินทร์
33	ศรีสะเกษ
34	อุบลราชธานี
35	ยโสธร
36	ชัยภูมิ
37	อำนาจเจริญ
38	บึงกาฬ
39	หนองบัวลำภู
40	ขอนแก่น
41	อุดรธานี
42	เลย
43	หนองคาย

รหัสจังหวัด	จังหวัด
44	มหาสารคาม
45	ร้อยเอ็ด
46	กาฬสินธุ์
47	สกลนคร
48	นครพนม
49	มุกดาหาร
50	เชียงใหม่
51	ลำพูน
52	ลำปาง
53	อุตรดิตถ์
54	แพร่
55	น่าน
56	พะเยา
57	เชียงราย
58	แม่ฮ่องสอน
60	นครสวรรค์
61	อุทัยธานี
62	กำแพงเพชร
63	ตาก
64	สุโขทัย
65	พิษณุโลก
66	พิจิตร
67	เพชรบูรณ์
70	ราชบุรี
71	กาญจนบุรี
72	สุพรรณบุรี
73	นครปฐม
74	สมุทรสาคร
75	สมุทรสงคราม

รหัสจังหวัด	จังหวัด
76	เพชรบุรี
77	ประจวบคีรีขันธ์
80	นครศรีธรรมราช
81	กระบี่
82	พังงา
83	ภูเก็ต
84	สุราษฎร์ธานี
85	ระนอง
86	ชุมพร
90	สงขลา
91	สตูล
92	ตรัง
93	พัทลุง
94	ปัตตานี
95	ยะลา
96	นราธิวาส

ตารางที่ 2 รหัสอำเภอและตำบล

ลงรหัสตามกรมการปกครอง (Department of Provincial Administration) รหัสที่ตั้ง (location code) ของกรมการปกครอง ปรับปรุง 17 ก.พ. 2565 ที่มา <https://www.bot.or.th> >

รายละเอียดการลงรหัส ตามไฟล์ excel ที่แนบส่งให้

ตารางที่ 3 ลำดับครัวเรือน

ลำดับครัวเรือน	คำอธิบาย
01	ครัวเรือนลำดับที่ 1
02	ครัวเรือนลำดับที่ 2
03	ครัวเรือนลำดับที่ 3
04	ครัวเรือนลำดับที่ 4

ลำดับครัวเรือน	คำอธิบาย
05	ครัวเรือนลำดับที่ 5
06	ครัวเรือนลำดับที่ 6
07	ครัวเรือนลำดับที่ 7
08	ครัวเรือนลำดับที่ 8
09	ครัวเรือนลำดับที่ 9
10	ครัวเรือนลำดับที่ 10

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของครอบครัวเป้าหมาย

ผู้ตอบแบบสำรวจ คือ ตัวแทนสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 4 คำอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย

รหัส	ตัวแปร	รายละเอียด
c01	สมาชิกลำดับที่	ให้ตัวเลขตามลำดับ 1-10
c02	ชื่อ	บันทึกชื่อของผู้ตอบ
c03	นามสกุล	บันทึกนามสกุลของผู้ตอบ
c04	สถานะครอบครัว	(1) หัวหน้าครอบครัว (2) สมาชิกในครอบครัว
c05	เพศ	(1) ชาย (2) หญิง
c06	อายุ	ใส่ตัวเลขของอายุตามจำนวนปี ณ วันที่สอบถาม โดยคิดอายุเต็ม ไม่คิดเศษที่เป็นเดือน
c07	อาชีพ	(1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (2) รับจ้างทั่วไป (2.1) มีงานประจำ/ทำทุกวัน (2.2) มีงานบางวัน (3) เกษตรกรรม (พืช ปศุสัตว์ ประมง) (4) ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน (5) รับราชการ (6) เจ้าหน้าที่/ลูกจ้างของรัฐ (7) พนักงานรัฐวิสาหกิจ

รหัส	ตัวแปร	รายละเอียด
		(8) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/เจ้าของกิจการ (9) ข้าราชการบำนาญ/บำนาญ (10) อื่นๆ ระบุ.....
c08	การศึกษา	(1) ไม่ได้เรียน (2) ประถมศึกษา (3) มัธยมศึกษาตอนต้น (4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (5) ปวส./อนุปริญญา (6)ปริญญาตรี (7) ปริญญาโท (8) ปริญญาเอก/สูงกว่า
c09	รายได้ (บาท/เดือน)	(1) มีรายได้ ใส่จำนวนตัวเลขของรายได้เฉลี่ยรายเดือน (2) ไม่มีรายได้
c010	รายจ่าย (เฉลี่ย/เดือน ณ วันที่ประเมิน)	ใส่จำนวนตัวเลขของรายจ่ายโดยรวม เฉลี่ย/เดือน
c011	เงินฝาก (ณ วันที่ประเมิน)	(1) มี และใส่จำนวนตัวเลขของเงินฝาก ที่มีอยู่ ณ วันที่ประเมิน (2) ไม่มีเงินฝาก
c012	หนี้สินในระบบ (ณ วันที่ประเมิน)	(1) หากมีหนี้สินผ่านสถาบันการเงิน ให้ใส่จำนวนตัวเลขหนี้สินตามจริง (2) ไม่มีหนี้สินผ่านสถาบันการเงิน
c013	หนี้สินนอกระบบ	(1) หากมีหนี้สินนอกระบบ ให้ใส่จำนวนตัวเลขหนี้สินตามจริง (2) ไม่มีหนี้สิน
c014	บัญชีรายรับรายจ่าย (ก่อนดำเนินโครงการ)	(1) ไม่ทำ (2) ทำ
c015	บัญชีรายรับรายจ่าย (หลังดำเนินโครงการ)	(1) ไม่ทำ (2) ทำ

2. หลังดำเนินโครงการท่านและครอบครัวมีความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง (ภาพโดยรวม)

- ด้านสุขภาพ

.....

.....

- ด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่

.....

.....

- ด้านสังคม (การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม, การได้รับการช่วยเหลือจากสังคม)

.....

.....

-ด้านสัมพันธภาพใน

ครอบครัว.....

.....

ใช้การพิมพ์ข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์

3. ต่อจากนี้ ครอบครัวของท่านมีการวางแผน/หรือจะดำเนินการอย่างไร เพื่อไม่ให้กลับไปสู่ปัญหาเดิม
ทั้งด้านความเป็นอยู่ สุขภาพ และสัมพันธภาพในครอบครัว

☐ ไม่มีการวางแผน

☐ มีการวางแผน โดย.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบประเมินผลก่อนหรือหลังการดำเนินโครงการฯ รายบุคคล

ส่วนที่ 1 การใช้บริการสุขภาพ

ส่วนที่ 1.1 การเข้าถึงบริการสุขภาพ

เป็นข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ และการใช้บริการสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งหมด 7 ข้อ ให้ทำเครื่องหมายหน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

รหัส	คำถาม	คำตอบ
d01	1. ท่านได้รับการตรวจสุขภาพหรือไม่ (การตรวจสุขภาพ หมายถึง การค้นหาความเสี่ยงและความผิดปกติ เพื่อหาแนวทางป้องกันการเกิดโรคร้ายแรง โดยบุคลากรสาธารณสุข ทั้งที่ตรวจที่โรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่มาตรวจในหมู่บ้าน ยกตัวอย่าง เช่น ตรวจหาโรคเบาหวาน, ความดัน, ไต เป็นต้น)	(1) ไม่ได้ตรวจ (2) ตรวจ
d02- d02-9	2. ท่านมีปัญหาด้านสุขภาพอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	(1) ไม่มี (ข้ามไปส่วนที่ 1.2) (2) ไข้ ไอ เจ็บคอ (3) ท้องเสีย/อุจจาระร่วง (4) ภาวะขาดอาหาร (5) ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (6) บาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย (7) อุบัติเหตุ (8) ภาวะขาดสารอาหาร (9) พัฒนาการที่ล่าช้าในเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี (10) อื่น ๆ (ระบุ).....
d03	3. เมื่อท่านมีปัญหาด้านสุขภาพ ท่านเข้ารับการรักษาหรือไม่	(1) ไม่รักษา (2) รักษา
d04-1 ถึง d04- 5	4. ท่านไปรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	(1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (2) โรงพยาบาลรัฐ (3) โรงพยาบาลเอกชน (4) คลินิกเอกชน (5) อื่นๆ โปรดระบุ.....
d05-1 ถึง d05- 7	5. สาเหตุที่ท่านไปรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	(1) เดินทางสะดวก (2) ไม่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล/ค่ารักษาพยาบาลรักษาพยาบาลราคาถูก (3) เชื่อมั่นในความสามารถของแพทย์ (4) บริการดี และรวดเร็ว (5) มียาและเครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัย

รหัส	คำถาม	คำตอบ
		(6) ตามสิทธิหลักประกันสุขภาพ (7) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 1.2 การเจ็บป่วยโรคเรื้อรังหรือพิการ

เป็นข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคเรื้อรังหรือพิการ ซึ่งมีทั้งหมด 4 ข้อ ให้ทำเครื่องหมายหน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

รหัส	คำถาม	คำตอบ
d06-1 ถึง d06-18	1. ท่านเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังหรือพิการหรือไม่ - ถ้าไม่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังหรือพิการ ให้ข้ามไปทำส่วนที่ 1.3 ประเมินความรู้ทางสุขภาพ (health literacy) - ถ้ามีการเจ็บป่วยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อในคำตอบข้อ 2 – 18 หากมีคำตอบที่นอกเหนือให้เลือกข้อ 19 แล้วระบุโรคที่เป็น	(1) ไม่มี (ข้ามไปส่วนที่ 1.3) (2) เบาหวาน (3) ความดันโลหิตสูง (4) ปวดข้อ/ข้อเสื่อม (5) หัวใจ (6) มะเร็ง (7) หอบหืด (8) ภูมิแพ้ (9) เก๊าท์ (10) ไตวาย (11) อัมพาต (12) พิการทางกาย/เคลื่อนไหว (13) พิการการมองเห็น (14) พิการการได้ยิน/การสื่อสาร (15) สุขภาพจิต/ จิตเวช (16) พิการทางสติปัญญา (17) ความพิการทางการเรียนรู้ (18) ออทิสติก (19) อื่นๆ ระบุ.....
d07-1 ถึง d07-11	2. แนวทางการดูแลรักษา เมื่อท่านมีภาวะเจ็บป่วย	(1) ไม่มี (2) กินยา/ฉีดยาอย่างต่อเนื่องตามแพทย์สั่ง

รหัส	คำถาม	คำตอบ
	(ถ้ามีแนวทางการรักษา สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	(3) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ควบคุมอาหาร ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ควบคุมความเครียด เป็นต้น (4) เฝ้ารวัง และสังเกตอาการผิดปกติ (5) ไปรับการตรวจร่างกายอย่างต่อเนื่อง (6) การดูแลทางด้านอาหาร เช่น การป้อนอาหาร การให้อาหารทางสายยาง (7) การเฝ้ารวังอาการผิดปกติของร่างกาย (8) การทำกายภาพบำบัด (9) ซื้อยากินเองจากร้านขายยา (10) กินยาสมุนไพร (11) อื่นๆ ระบุ.....
d08-1 ถึง d08-9	3. ท่านไปรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลใด (ถ้ามีการรักษา สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	(1) ไม่มี/ไม่ได้ไปรักษา (2) ร้านขายยา (3) ศอ./ศูนย์สุขภาพชุมชน/ รพสต. (4) โรงพยาบาล (5) คลินิกแพทย์ (6) คลินิกพยาบาล (7) บ้านหมอพื้นบ้าน/ หมอสมุนไพร (8) วัดที่มีบริการดูแลสุขภาพ (9) อื่นๆ ระบุ.....
d09-1 ถึง d09-10	4. ผู้ให้การดูแล เมื่อท่านมีภาวะเจ็บป่วย (ถ้ามีผู้ดูแล สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	(1) ไม่มี (2) สมาชิกในครอบครัว (3) อสม. (4) อาสาสมัครอื่นๆ (5) กลุ่ม/ชุมชนต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ (6) พยาบาล (7) แพทย์ (8) พระสงฆ์/ ผู้นำทางศาสนา

รหัส	คำถาม	คำตอบ
		(9) หมอพื้นบ้าน/หมอสมุนไพร (10) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 1.3 ประเมินความรอบรู้ทางสุขภาพ (health literacy)

คำอธิบาย จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

(สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป)

ที่มา แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพ กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ข้อคำถาม	ทำได้ง่าย มาก 5	ทำได้ ง่าย 4	ทำได้ ยาก 3	ทำได้ ยากมาก 2	ทำไม่ เป็น 1	เชื่อว่าทำได้ แต่ไม่เคยทำ 0
1. ท่านสามารถสืบค้นข้อมูลสุขภาพจากแหล่ง ต่างๆ ได้ตรงกับสภาพปัญหาที่ท่านและคนในครอบครัวของท่านเป็นอยู่						
2. ท่านและคนในครอบครัว สามารถไปพบแพทย์ บุคลากรสาธารณสุข หรือผู้ให้บริการด้านสุขภาพตาม อาการหรือสงสัยว่ามีอาการป่วยจากโรคที่ท่านหรือคน ในครอบครัวมีความกังวล						
3. ท่านและคนในครอบครัว สามารถเข้าใจวิธีการ ปฏิบัติตามคำแนะนำในสื่อสุขภาพเกี่ยวกับการดูแล สุขภาพและป้องกันโรคได้						
4. ท่านและคนในครอบครัว สามารถอ่านและเข้าใจในผล การตรวจสุขภาพเบื้องต้น เช่น ดัชนีมวลกาย (BMI), ระดับ ความดันโลหิต (HT), ระดับน้ำตาลในเลือด (DM) เป็นต้น						
5. ท่านและคนในครอบครัวสามารถซักถามข้อมูลทาง สุขภาพกับผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อนำมาดูแลสุขภาพของ ท่านให้ดียิ่งขึ้น						
6.ท่านและคนในครอบครัว สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ หรือแนวทางการปฏิบัติของตนเองกับผู้ให้บริการด้าน สุขภาพหรือผู้อื่นได้ เช่น แนวการปฏิบัติป้องกันโรค ความดันโลหิตสูงเบาหวาน การติดเชื้อโควิด-19						
7.ท่านและคนในครอบครัว จะเปรียบเทียบข้อมูลด้าน สุขภาพจากหลายแหล่งก่อนตัดสินใจทำตาม						

ข้อคำถาม	ทำได้ง่าย มาก 5	ทำได้ ง่าย 4	ทำได้ ยาก 3	ทำได้ ยากมาก 2	ทำไม่ เป็น 1	เชื่อว่าทำได้ แต่ไม่เคยทำ 0
8..ท่านและคนในครอบครัว พิจารณาข้อดีข้อเสียของ ข้อมูลสุขภาพที่ได้รับด้วยเหตุผล ก่อนที่จะนำมาใช้ตาม ถึงแม้จะมีคนที่ใช้แล้วได้ผล						
9. ท่านและคนในครอบครัว ควบคุม กำกับสุขภาพตนเอง เช่น น้ำหนัก ตรวจสุขภาพประจำปี มองโลกในแง่บวก ลดอาหารทำลายสุขภาพ ออกกำลังกาย เป็นต้น						
10. ท่านวางแผน ทำกิจกรรมที่จำเป็นเพื่อการมีสุขภาพ ที่ดีของตนเอง						

รหัส	คำถาม	คำตอบ
d12 ถึง d21	ส่วนที่ 1.3ประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพ (health literacy)	ในแต่ละข้อ (ข้อ 1-10) ให้ใส่ตัวเลข 0-5 ตามที่ผู้ตอบเลือกตอบ 5 ท่านสามารถทำสิ่ง/เรื่องนั้น ได้ ง่ายมาก 4 ท่านสามารถทำสิ่ง/เรื่องนั้น ได้ ง่าย 3 ท่านสามารถทำสิ่ง/เรื่องนั้น ได้ ยาก 2 ท่านสามารถทำสิ่ง/เรื่องนั้น ได้ ยากมาก 1 ท่านไม่สามารถทำสิ่ง/เรื่องนั้นได้ 0 ท่านเชื่อว่าท่านสามารถทำสิ่ง นั้นได้แต่ยังไม่เคยทำ

การแปลผล

- สรุปคะแนนรวมความรู้ด้านสุขภาพ รวมจำนวน 10 ข้อ คะแนนรวมเต็ม 50
- สรุปคะแนนรวมพฤติกรรมสุขภาพ 7 ประเด็นหลัก รวมจำนวน 19 ข้อ คะแนนรวมเต็ม

คะแนนรวมที่ได้	ระดับ	แปลผล
ถ้าได้ < 20 คะแนน หรือ < 60% ของคะแนนเต็ม	ไม่ดี	- เป็นผู้ที่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพ ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติเพื่อการมีสุขภาพที่ดี
ถ้าได้ 20-29 คะแนนหรือ ≥ 60 – < 70 % ของคะแนนเต็ม	พอใช้	- เป็นผู้ที่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพเล็กน้อย และอาจจะมีการปฏิบัติเพื่อการมีสุขภาพที่ดีได้ ถูกต้องบ้าง
ถ้าได้ 30-39 คะแนนหรือ ≥ 70 – < 80 % ของคะแนนเต็ม	ดี	- เป็นผู้ที่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพเพียงพอ และมีการปฏิบัติเพื่อการมีสุขภาพที่ดีได้ถูกต้อง
ถ้าได้ 40-50 คะแนน หรือ ≥ 80 % ของคะแนนเต็ม	ดีมาก	- เป็นผู้ที่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพดีมาก เพียงพอและมีการปฏิบัติเพื่อการมีสุขภาพที่ดีได้ ถูกต้องและยั่งยืนจนเชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 1.4 พฤติกรรมสุขภาพอื่นๆ

1.. ท่านสูบบุหรี่/ยาเส้น หรือไม่

.....(1) ไม่สูบบุหรี่ .....(2) สูบบุหรี่ จำนวน.....มวน/วัน

2.. ท่านดื่มสุรา/เบียร์ เป็นประจำหรือไม่

.....(1) ไม่ดื่ม ..... (2) ดื่ม โดย

.....(1) เดือนละครั้ง หรือ น้อยกว่า

.....(2) 2 ถึง 4 ครั้งต่อเดือน

.....(3) 2 ถึง 3 ครั้งต่อสัปดาห์

รหัส	คำถาม	คำตอบ
	1. ท่านสูบบุหรี่/ยาเส้น หรือไม่	
d22-1	ไม่สูบ	ไม่สูบ ให้ใส่ 1 ในช่อง “ไม่สูบ”
d22-2	สูบ	สูบ ให้ใส่ 1 ในช่อง “สูบ”
d22-3	จำนวนมวน ที่สูบในแต่ละวัน	ใส่ตัวเลขจำนวนมวนที่สูบต่อวัน
	2. ท่านดื่มสุรา/เบียร์ เป็นประจำหรือไม่	
d23-1	ไม่ดื่ม	ไม่ดื่ม ให้ใส่ 1 ในช่อง “ไม่ดื่ม”

รหัส	คำถาม	คำตอบ
d23-2	ดื่ม	ดื่ม ให้ใส่ 1 ในช่อง “ดื่ม”
d23-3	ความถี่ในการดื่ม	ใส่เลข.....(1) เดือนละครั้ง หรือ น้อยกว่า ใส่เลข ....(2) 2 ถึง 4 ครั้งต่อเดือน ใส่เลข.....(3) 2 ถึง 3 ครั้งต่อสัปดาห์

ส่วนที่ 2 มิติทางสังคม

ส่วนที่ 2.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่กลับมีพลัง และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของประเทศมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม ทำหน้าที่ในการหล่อหลอมสมาชิกของครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรัก ความอบอุ่น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเติบโตเป็นคนที่มีความรู้ เป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ปัจจุบัน สถานะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของครอบครัวไทย ครอบครัวต้องเพิ่ม บทบาทด้านเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีความเปราะบางมากขึ้น เกิดปัญหาภายในครอบครัวมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันครอบครัวจะต้องหาทางเสริมสร้าง ความเข้มแข็งเพื่อให้สามารถรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว

ดังนั้นในส่วนนี้จะประเมินความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ คำตอบ คือ ความถี่ของการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ ไม่ทำเลย, เกิดขึ้น 1 ครั้ง/ปี, เกิดขึ้น 1 ครั้ง/เดือน, เกิดขึ้น 1 ครั้ง/สัปดาห์ หรือเกิดขึ้นทุกวัน

2.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

- 0 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลยซักครั้ง
- 1 หมายถึง ปฏิบัตินานๆ ครั้ง โดยปฏิบัติ ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี
- 2 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยปฏิบัติประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน
- 3 หมายถึง ปฏิบัติประจำ โดยปฏิบัติประมาณ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์
- 4 หมายถึง ปฏิบัติสม่ำเสมอ เป็นกิจวัตร ปฏิบัติทุกวัน

ความสัมพันธ์ในครอบครัว	4	3	2	1	0
1. แสดงออกถึงความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ความสนใจ เอาใจใส่กับสมาชิกครอบครัว					
2. นำหลักคำสอนทางศาสนาหรือคุณธรรมมาใช้กับสมาชิกครอบครัว					
3. ใช้เวลาทำกิจกรรมพร้อมหน้ากันในบ้านกับสมาชิกครอบครัวอย่างมีความสุข					
4. ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันนอกบ้านกับสมาชิกครอบครัวอย่างมีความสุข					
5. พุดคุยปรึกษาหารือ หรือตัดสินใจร่วมกันด้วยเหตุผลในเรื่องสำคัญของครอบครัว					
6. มีความรู้สึกขัดแย้ง ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาของครอบครัว					
7. ทำหน้าที่ตามบทบาทหรือความรับผิดชอบของตนเองในครอบครัว					
8. เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวร่วมกับสมาชิกในครอบครัว					

ท่านมีความพึงพอใจหรือเพียงพอ ต่อสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของท่าน หรือไม่?

☐ 1. พึงพอใจ / เพียงพอ

☐ 2. ไม่พึงพอใจ / ไม่เพียงพอ เนื่องจาก.....

รหัส	คำถาม	คำตอบ
e01 ถึง e08	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	จำนวนข้อคำถามข้อที่ 1-8 ในแต่ละข้อให้ใส่ตัวเลข 0-4 ตามที่ผู้ตอบเลือกตอบ 0 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลยซักครั้ง 1 หมายถึง ปฏิบัตินานๆ ครั้ง โดยปฏิบัติ ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี 2 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยปฏิบัติ ประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน 3 หมายถึง ปฏิบัติประจำ โดยปฏิบัติ ประมาณ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ 4 หมายถึง ปฏิบัติสม่ำเสมอ เป็นกิจวัตร ปฏิบัติทุกวัน
e09 e010 e011	ความพึงพอใจหรือเพียงพอ ต่อสัมพันธภาพในครอบครัว	หากพึงพอใจ ให้ใส่ (1) ในช่องพึงพอใจ / เพียงพอ หากไม่พึงพอใจ ให้ใส่ (2) ในช่องไม่พึงพอใจ / ไม่เพียงพอ หากไม่พึงพอใจในช่องเนื่องจาก ขอให้พิมพ์ระบุเหตุผล

ส่วนที่ 2.2 การเกื้อกูลจากชุมชน

การเกื้อกูลกันในชุมชน ก็เป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมหรือชุมชน นอกจากความสัมพันธ์ที่ดีในครัวเรือนแล้ว หากครอบครัวได้รับการเกื้อกูลที่ดีจากชุมชนด้วย ก็ถือว่าประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี การเกื้อกูลจากชุมชน มีทั้งสิ้น 10 ข้อ คำตอบคือ ไม่ใช่ หรือ ใช่ ข้อคำถามจะเป็นประเด็นในเรื่องความเชื่อเหลือจากเพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชน ความปลอดภัย กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็ง การส่งเสริมอาชีพ การดูแลกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ กลุ่มไร้บ้าน ผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการ รวมถึงการส่งเสริม และดูแลสุขภาพของประชากรในชุมชน

คำอธิบาย จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา
ที่มา ประยุกต์จากการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.2 การเกื้อกูลจากชุมชน

การเกื้อกูลจากชุมชน	มี	ไม่มี
1. มีเพื่อนหรือคนอื่นๆในชุมชนคอยช่วยเหลือในยามที่ต้องการ		
2. มั่นใจว่าชุมชนที่อาศัยอยู่มีความปลอดภัย		
3. รู้สึกมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออยู่ในชุมชนนี้		
4. มีกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง เช่น ประชาคม การรวมกลุ่มต่างๆ		
5. มีการส่งเสริมอาชีพในชุมชน		
6. จัดตั้งศูนย์ดูแลเด็กเล็กในชุมชน		
7. มีสวัสดิการหรือความช่วยเหลือในกลุ่มเปราะบาง		
8. มีการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของคนในพื้นที่		

รหัส	คำถาม	คำตอบ
e12 ถึง e19	การเกื้อกูลจากชุมชน	<p>ข้อความข้อ 1 – 8</p> <p>ในแต่ละข้อ ให้ใส่ตัวเลข</p> <p>1. มี</p> <p>2. ไม่มี</p>

ส่วนที่ 3 มิติด้านเศรษฐกิจ

3.1 เศรษฐฐานะของครอบครัวท่านเป็นอย่างไร

- ☐ 1. เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ
- ☐ 2. เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ
- ☐ 3. ไม่เพียงพอ ไม่มีหนี้สิน
- ☐ 4. ไม่เพียงพอ มีหนี้สิน
- ☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

รหัส	คำถาม	คำตอบ
f01	3.1 เศรษฐฐานะของครอบครัวท่านเป็นอย่างไร	1. เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ 2. เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ 3. ไม่เพียงพอ ไม่มีหนี้สิน 4. ไม่เพียงพอ มีหนี้สิน 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....
f02	ในข้อ 3.1 หากตอบอื่นๆ	ให้พิมพ์ระบุ

3.2 ความต้องการช่วยเหลือด้านการเงินหรืออาชีพจากสังคมและชุมชน

3.2.1 ด้านการเงิน

- ☐ 1. ต้องการให้ช่วยเหลือ

หากต้องการให้ช่วยเหลือ ใครคือผู้ต้องการความช่วยเหลือ

- ☐ 1. ตัวท่าน ☐ 2. ครอบครัวท่าน

ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน.....

มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

- ☐ 1. ต้องการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
- ☐ 2. การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น
- ☐ 3. ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือ
แหล่งเงินทุน .....
- ☐ 4. ต้องการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

- ☐ 2. ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ

3.2.2 ด้านอาชีพหลัก อาชีพเสริม

- ☐ 1. ต้องการให้ช่วยเหลือ จากหน่วยงาน.....
- ☐ 2. ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ

3.2.3 ด้านที่อยู่อาศัย

- ☐ 1. ต้องการให้ช่วยเหลือ จากหน่วยงาน.....
- ☐ 2. ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ

3.2.4 ด้านการศึกษา

- ☐ 1. ต้องการให้ช่วยเหลือ จากหน่วยงาน.....
- ☐ 2. ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ

รหัส	คำถาม	คำตอบ
f03	ด้านการเงิน	(1) ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ (2) ต้องการให้ช่วยเหลือ
f04	หากต้องการให้ช่วยเหลือ ใครคือผู้ต้องการความช่วยเหลือ	(1) ตัวท่าน (2) ครอบครัวท่าน
f05	ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน	ให้พิมพ์ชื่อหน่วยงาน
f06	ต้องการความช่วยเหลือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ	(กรอก 1-4) (1) ต้องการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว (2) การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น (3) ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือ แหล่งเงินทุน (4) ต้องการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
f07	ด้านอาชีพหลัก อาชีพเสริม	(1) ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ (2) ต้องการให้ช่วยเหลือ
f08	หากต้องการให้ช่วยเหลือ	พิมพ์ระบุชื่อหน่วยงาน
f09	ด้านที่อยู่อาศัย	(1) ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ (2) ต้องการให้ช่วยเหลือ
f10	หากต้องการให้ช่วยเหลือ โปรดระบุ	พิมพ์ระบุชื่อหน่วยงาน

รหัส	คำถาม	คำตอบ
f11	ด้านการศึกษา	(1) ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือ (2) ต้องการให้ช่วยเหลือ
f12	หากต้องการให้ช่วยเหลือ โปรดระบุ	พิมพ์ระบุชื่อหน่วยงาน

แบบบันทึกการสังเกต “ครอบครัวมั่นคง สังคมสุภาพดี”

รหัส	คำถาม	คำตอบ
a11	ลักษณะบ้านเรือน	พิมพ์ระบุ ความแข็งแรง /คงทน /ปลอดภัย) หรือ ไม่แข็งแรง/ไม่คงทน/ไม่ปลอดภัย
a12-1	สรุปการประเมิน	เหมาะสมได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....
a21 a21-1 a21-2	สิ่งแวดล้อมภายนอกบ้าน	เหมาะสมได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....
a22 a22-1 a22-2	พื้นที่ใช้สอย / ความแออัดภายในบ้าน	เหมาะสมได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....
a23 a23-1 a23-2	สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน	เหมาะสมได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....
a24 a24-1 a24-2	ความสว่าง แสง เสียง	เหมาะสมได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....
a25 a25-1 a25-2	ระบบสาธารณสุขโรค	เหมาะสมได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....
a26-1 a26-2	สรุปการประเมินภาพรวม	เหมาะสม ได้ 1 ไม่เหมาะสม พิมพ์ระบุ.....

การประเมินภาพรวม

หลังการดำเนินโครงการจะประเมินครอบครัวเป้าหมายทั้ง 3 มิติ ซึ่งวัดการเปลี่ยนแปลง เพื่อประเมินความสำเร็จของการขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสามารถแบ่งระดับความสำเร็จได้ดังนี้

ความสำเร็จระดับที่ 1 คือ ครอบครัวเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น 1 มิติ

ความสำเร็จระดับที่ 2 คือ ครอบครัวเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น 2 มิติ

ความสำเร็จระดับที่ 3 คือ ครอบครัวเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น 3 มิติ

	Level 1	Level 2	Level 3
Level 1	LEVEL 1		
Level 2		LEVEL 2	
Level 3			LEVEL 3